KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 3.6.2026 r.
COM(2026) 203 final

Zalecenie

ZALECENIE RADY

w sprawie polityki gospodarczej, polityki społecznej, polityki zatrudnienia, polityki strukturalnej i polityki budżetowej Czech

{SWD(2026) 203 final}

Zalecenie

ZALECENIE RADY

w sprawie polityki gospodarczej, polityki społecznej, polityki zatrudnienia, polityki strukturalnej i polityki budżetowej Czech

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 121 ust. 2 i art. 148 ust. 4,

uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1263 z dnia 29 kwietnia 2024 r. w sprawie skutecznej koordynacji polityk gospodarczych i w sprawie wielostronnego nadzoru budżetowego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1466/97 ([1]), w szczególności jego art. 3 ust. 3,

uwzględniając zalecenie Komisji Europejskiej,

uwzględniając rezolucje Parlamentu Europejskiego,

uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej,

uwzględniając opinię Komitetu ds. Zatrudnienia,

uwzględniając opinię Komitetu Ekonomiczno-Finansowego,

uwzględniając opinię Komitetu Ochrony Socjalnej,

uwzględniając opinię Komitetu Polityki Gospodarczej,

a także mając na uwadze, co następuje:

(1) Rozporządzenie (UE) 2024/1263 określa cele ram zarządzania gospodarczego, jakimi są wspieranie zdrowych i stabilnych finansów publicznych oraz zrównoważonego i inkluzywnego wzrostu i odporności poprzez reformy i inwestycje, a także zapobieganie nadmiernym deficytom budżetowym. Rozporządzenie stanowi, że Rada i Komisja prowadzą wielostronny nadzór w kontekście europejskiego semestru zgodnie z celami i wymogami określonymi w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Europejski semestr obejmuje, w szczególności, formułowanie zaleceń dla poszczególnych krajów i nadzór nad ich wdrażaniem.

(2) 16 lipca 2025 r. Komisja przyjęła swój wniosek w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Europejski Fundusz Spójności Gospodarczej, Społecznej i Terytorialnej, Rolnictwa i Obszarów Wiejskich, Rybołówstwa i Polityki Morskiej, Dobrobytu i Bezpieczeństwa na lata 2028–2034 oraz zmieniającego rozporządzenie (UE) 2023/955 i rozporządzenie (UE, Euratom) 2024/2509 ([2]).

---

[1] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1263 z dnia 29 kwietnia 2024 r. w sprawie skutecznej koordynacji polityk gospodarczych i w sprawie wielostronnego nadzoru budżetowego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1466/97 (Dz.U. L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

[2] Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Europejski Fundusz na rzecz Spójności Gospodarczej, Społecznej i Terytorialnej, Rolnictwa i Obszarów Wiejskich, Rybołówstwa i Gospodarki Morskiej, Dobrobytu i Bezpieczeństwa na lata 2028–2034 oraz

Wniosek ten ma na celu zwiększenie skuteczności finansowania unijnego poprzez ograniczenie rozdrobnienia architektury finansowej, a także wspieranie państw członkowskich w koordynacji ich polityki gospodarczej zgodnie z art. 175 TFUE.

(3) W dniu 25 listopada 2025 r., działając na podstawie rozporządzenia (UE) nr 1176/2011, Komisja przyjęła sprawozdanie przedkładane w ramach mechanizmu ostrzegania na 2026 r., w którym nie wskazała Czech jako jednego z państw członkowskich, w przypadku których potrzebna będzie szczegółowa ocena sytuacji. Komisja przyjęła również zalecenie dotyczące zalecenia Rady w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro, zalecenie dotyczące zalecenia Rady w sprawie kapitału ludzkiego w Unii Europejskiej oraz wniosek dotyczący wspólnego sprawozdania o zatrudnieniu 2026, w którym przeanalizowano wdrażanie wytycznych dotyczących zatrudnienia i zasad Europejskiego filaru praw socjalnych. Rada przyjęła zalecenie w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro ([3]) w dniu 21 kwietnia 2026 r., a wspólne sprawozdanie o zatrudnieniu i zalecenie w sprawie kapitału ludzkiego – 9 marca 2026 r.

(4) 29 stycznia 2025 r. Komisja opublikowała „Kompas konkurencyjności" – strategiczne ramy mające na celu zwiększenie globalnej konkurencyjności Unii w ciągu najbliższych pięciu lat. Wskazano w nim trzy wymogi transformacyjne, tzn. innowacje, dekarbonizację i konkurencyjność, które – wraz z bezpieczeństwem – stanowią filary zrównoważonego wzrostu gospodarczego. Europejski semestr jest skoordynowany z kompasem konkurencyjności, co zapewnia spójność polityk gospodarczych państw członkowskich ze strategicznymi celami Komisji oraz jednolite podejście do zarządzania gospodarczego, wspierając tym samym zrównoważony wzrost, innowacje i odporność w całej Unii.

(5) W 2026 r. europejski semestr na rzecz koordynacji polityki gospodarczej nadal przebiega równolegle z ostatnim etapem wdrażania Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF) ([4]). Plany odbudowy i zwiększania odporności (RRP), wraz z finansowaniem w ramach polityki spójności, miały zasadnicze znaczenie dla realizacji priorytetów politycznych w ramach europejskiego semestru, ponieważ wymogiem w tych planach było skuteczne sprostanie wszystkim wyzwaniom (lub znacznej ich części) określonym w odpowiednich zaleceniach dla poszczególnych krajów wydanych w ostatnich cyklach, a w programach finansowanych w ramach europejskiej polityki spójności wymagano uwzględnienia zaleceń dla poszczególnych krajów. W związku ze zbliżającym się zakończeniem funkcjonowania RRF niezwykle ważne jest utrzymanie reform i inwestycji wspieranych i realizowanych w ramach RRF, w szczególności tych, które przyczyniają się do sprostania wyzwaniom wskazanym w zaleceniach dla poszczególnych krajów.

(6) W dniu 3 czerwca 2026 r. Komisja opublikowała sprawozdanie krajowe na 2026 r. dotyczące Czech. Oceniła w nim postępy Czech we wdrażaniu stosownych zaleceń dla tego kraju oraz podsumowała realizację RRP przez Czechy. Na podstawie tej analizy

---

zmieniającego rozporządzenie (UE) 2023/955 i rozporządzenie (UE, Euratom) 2024/2509 – COM(2025) 565 final. Proponowane rozporządzenie jest obecnie przedmiotem negocjacji ze współprawodawcami.

[3] Dz.U. C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: *http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj*.

[4] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Dz.U. L 57 z 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

w sprawozdaniu krajowym wskazano najpilniejsze wyzwania, przed którymi stoją Czechy. Oceniono w nim również postępy Czech we wdrażaniu Europejskiego filaru praw socjalnych oraz w realizacji głównych celów Unii dotyczących zatrudnienia, umiejętności i ograniczania ubóstwa, a także postępy w realizacji celów ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju.

(7) W dniu 21 stycznia 2025 r. Rada, na podstawie oceny i zalecenia Komisji, przyjęła zalecenie w sprawie zatwierdzenia krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Czech ([5])). Plan ten obejmuje lata 2025–2028 i przedstawia dostosowanie fiskalne rozłożone na okres czterech lat. Rada zaleciła następujące maksymalne stopy wzrostu wydatków netto: 4,5 % w 2025 r., 2,5 % w 2026 r., 2,6 % w 2027 r. oraz 2,9 % w 2028 r., co odpowiada maksymalnym skumulowanym stopom wzrostu obliczonym przez odniesienie do roku bazowego 2023, wynoszącym: 10,1 % w 2025 r., 12,9 % w 2026 r., 15,8 % w 2027 r. oraz 19,2 % w 2028 r.

(8) Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie i jej reperkusje stanowią dla Unii Europejskiej wyzwanie egzystencjalne. Komisja zwróciła się do państw członkowskich, aby wystąpiły o uruchomienie w skoordynowany sposób krajowej klauzuli wyjścia przewidzianej w pakcie stabilności i wzrostu w celu wsparcia działań UE na rzecz szybkiego i znacznego zwiększenia wydatków na obronę ([6]), a Rada Europejska pozytywnie odniosła się do tej propozycji w dniu 6 marca 2025 r. Na wniosek Czech, Rada w dniu 8 lipca 2025 r., na zalecenie Komisji, przyjęła zalecenie zezwalające Czechom na odchylenie od zalecanych maksymalnych stóp wzrostu wydatków netto ([7]). Okres, w którym uruchomiona zostaje krajowa klauzula wyjścia (2025–2028), umożliwia Czechom zmianę priorytetów wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych lub zwiększenie dochodów sektora instytucji rządowych i samorządowych, tak aby trwale wyższe wydatki na obronę nie zagrażały stabilności finansów publicznych w perspektywie średniookresowej.

(9) W dniu 30 kwietnia 2026 r. Czechy przedłożyły swoje roczne sprawozdanie z postępów za 2026 r. ([8]) zawierające informacje na temat przestrzegania zalecanych maksymalnych stóp wzrostu wydatków netto oraz realizacji reform i inwestycji odpowiadających na główne wyzwania zidentyfikowane w zaleceniach dla poszczególnych krajów w ramach europejskiego semestru. Roczne sprawozdanie z postępów odzwierciedla również półroczną sprawozdawczość Czech z postępów w realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z art. 27 rozporządzenia (UE) 2021/241.

(10) Wzrost realnego PKB w 2025 r. wyniósł 2,6 %, a inflacja HICP – 2,3 %. Według prognozy Komisji z wiosny 2026 r. realny PKB wzrośnie o 1,8 % w 2026 r. i o 2,4 % w 2027 r., a inflacja HICP wyniesie 2,7 % w 2026 r. i 2,8 % w 2027 r.

---

[5] Zalecenie Rady z dnia 21 stycznia 2025 r. w sprawie zatwierdzenia krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Czech (Dz.U. C, C/2025/666, 10.2.2025, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2025/666/oj).

[6] Komunikat Komisji, „Uwzględnianie wyższych wydatków na obronność zgodnie z paktem stabilności i wzrostu", Bruksela, 19.3.2025 r., C(2025) 2000 final.

[7] Zalecenie Rady z dnia 8 lipca 2025 r. zezwalające Czechom na odchylenie od maksymalnych stóp wzrostu wydatków netto ustalonych przez Radę na podstawie rozporządzenia (UE) 2024/1263 (Uruchomienie krajowej klauzuli wyjścia) (Dz.U. C, C/2025/3962, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3962/oj).

[8] Roczne sprawozdania z postępów za 2026 r. są dostępne na stronie: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

(11) Według danych Eurostatu ([9]) deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych Czech wzrósł z 2,0 % PKB w 2024 r. do 2,1 % PKB w 2025 r. Wzrost deficytu w 2025 r. odzwierciedla głównie wyższe inwestycje publiczne i zwiększone dotacje rządowe na odnawialne źródła energii. Przy uwzględnieniu środków z zakresu polityki znanych do daty granicznej prognozy deficyt przewidziany w prognozie Komisji z wiosny 2026 r. ma wynieść 2,8 % PKB w 2026 r. i 2,9 % w 2027 r. Wzrost w 2026 r. odzwierciedla głównie całkowite wycofanie podatku od nieoczekiwanych zysków przedsiębiorstw energetycznych oraz przejęcie przez rząd płatności opłaty za energię ze źródeł odnawialnych od konsumentów energii elektrycznej. Wzrost deficytu w 2027 r. odzwierciedla głównie zmniejszanie transferów kapitałowych z UE, które jest zasadniczo zrównoważone spadkiem wydatków na świadczenia społeczne i inwestycje publiczne.

(12) Według szacunków Komisji kurs polityki fiskalnej ([10]), który uwzględnia zarówno wydatki finansowane ze środków krajowych, jak i z budżetu UE, był w 2025 r. zasadniczo neutralny. Prognozuje się, że w 2026 r. będzie on ekspansywny na poziomie 0,7 % PKB, a w 2027 r. – restrykcyjny, na poziomie 0,6 % PKB.

(13) Według danych Eurostatu ([11]) dług sektora instytucji rządowych i samorządowych Czech wzrósł z 43,3 % PKB na koniec 2024 r. do 44,3 % PKB na koniec 2025 r. Wzrost wskaźnika zadłużenia w 2025 r. odzwierciedla głównie zwiększającą zadłużenie wartość rezydualną zmiany długu oraz, w mniejszym stopniu, ujemny wynik pierwotny, częściowo zrównoważony wzrostem nominalnego PKB. Przy uwzględnieniu środków z zakresu polityki znanych w dacie granicznej prognozy relacja długu do PKB przewidziana w prognozie Komisji z wiosny 2026 r. ma wzrosnąć do 45,8 % do końca 2026 r., a następnie do 47,2 % do końca 2027 r. Wzrost w latach 2026 i 2027 odzwierciedla głównie ujemny wynik pierwotny oraz, w mniejszym stopniu, zwiększającą zadłużenie wartość rezydualną zmiany długu, częściowo zrównoważoną wzrostem nominalnego PKB.

(14) Według danych Eurostatu ([12]) całkowite wydatki obronne sektora instytucji rządowych i samorządowych w Czechach wyniosły w 2025 r. 1,2 % PKB. Na podstawie prognozy Komisji z wiosny 2026 r. przewiduje się, że ich poziom utrzyma się w 2026 r. Stanowi to wzrost o 0,3 punktu procentowego PKB w porównaniu z rokiem odniesienia 2021 r.

(15) Unia nadal stoi w obliczu ryzyka zakłóceń w dostawach energii i dużej zmienności cen, spotęgowanego napięciami geopolitycznymi, które wpływają na światowe rynki ropy naftowej i gazu. Doświadczenia z kryzysu energetycznego w latach 2022–2023 pokazały, że szeroko zakrojone i nieukierunkowane środki wiążą się z dużymi kosztami budżetowymi i są nieefektywne pod względem społecznym i gospodarczym. Od wybuchu wojny na Bliskim Wschodzie w lutym 2026 r. Czechy przyjęły środki

---

[9] Eurostat-Euro Indicators [Wskaźniki dotyczące euro, Eurostat], 22.4.2026 r.

[10] Kurs polityki fiskalnej jest zdefiniowany jako miara rocznej zmiany sytuacji budżetowej sektora instytucji rządowych i samorządowych. Służy on do oceny impulsu dla gospodarki wynikającego z polityk fiskalnych, zarówno tych finansowanych ze środków krajowych, jak i z budżetu UE. Miernikiem kursu polityki fiskalnej jest różnica między (i) potencjalnym wzrostem w perspektywie średnioterminowej a (ii) zmianą poziomu wydatków pierwotnych po skorygowaniu o działania dyskrecjonalne po stronie dochodów oraz z uwzględnieniem wydatków finansowanych z bezzwrotnego wsparcia (dotacji) w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy unijnych.

[11] Eurostat-Euro Indicators [Wskaźniki dotyczące euro, Eurostat], 22.4.2026 r.

[12] Eurostat, wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych według klasyfikacji funkcji sektora instytucji rządowych i samorządowych (COFOG).

polityki fiskalnej mające na celu złagodzenie wpływu wysokich cen energii na gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa ([13]), a mianowicie nieukierunkowane obniżenie akcyzy na olej napędowy z datą wygaśnięcia 31 maja 2026 r. Według prognozy Komisji z wiosny 2026 r. koszty fiskalne tego środka wyniosą mniej niż 0,1 % PKB w 2026 r. Według szacunków Komisji, gdyby środek ten pozostał w mocy do końca 2026 r., jego koszty fiskalne wyniosłyby 0,1 % PKB w 2026 r.

(16) Według obliczeń Komisji wydatki netto w Czechach wzrosły o 4,9 % w 2025 r., a o 6,0 % w ujęciu łącznym w latach 2024 i 2025. Wzrost wydatków netto w 2025 r. przekracza zalecaną maksymalną stopę wzrostu, stanowiąc odchylenie o 0,2 % PKB w ujęciu rocznym. Łącznie w latach 2024 i 2025 skumulowana stopa wzrostu wydatków netto jest niższa niż zalecana maksymalna stopa wzrostu ([14]).

(17) Na podstawie obliczeń Komisji przewiduje się, że wydatki netto w Czechach wzrosną o 6,4 % w 2026 r., a o 12,7 % w ujęciu łącznym w latach 2024, 2025 i 2026. Wzrost wydatków netto w 2026 r. przekracza zalecaną maksymalną stopę wzrostu, stanowiąc odchylenie o 1,5 % PKB w ujęciu rocznym. Łącznie w latach 2024, 2025 i 2026 przewidywana skumulowana stopa wzrostu wydatków netto jest poniżej zalecanej maksymalnej stopy wzrostu, stanowiąc odchylenie o 0,1 % PKB w ujęciu łącznym. Z obecnych prognoz dotyczących wydatków na obronę wynika, że przewidywane odchylenie mieści się jednak w zakresie elastyczności krajowej klauzuli wyjścia.

(18) W 2024 r. Czechy przyjęły reformy legislacyjne w odpowiedzi na długoterminowe zalecenie krajowe w sprawie emerytur. Nadal istnieją jednak zagrożenia dla stabilności finansów publicznych. Prognozowany współczynnik obciążenia demograficznego w Czechach (odsetek osób starszych w stosunku do osób w wieku produkcyjnym) ma szybko wzrosnąć po 2030 r. Rząd zaproponował niedawno zwiększenie indeksacji emerytur do poziomu odpowiadającego połowie wzrostu płac realnych (zamiast obecnej jednej trzeciej wzrostu płac realnych), a także zwiększenie indeksacji emerytur dla starszych emerytów. Od 2025 r. pracujący emeryci mają prawo do zniżki na ubezpieczenie społeczne, a rząd zaproponował niedawno zwiększenie komponentu emerytalnego zależnego od zarobków. Dalsze zachęcanie pracowników starszych do utrzymania aktywności zawodowej pomogłoby ograniczyć zagrożenia dla stabilności finansów publicznych.

(19) Utrzymujące się deficyty strukturalne i presja wydatkowa uwypuklają potrzebę poprawy jakości finansów publicznych. Czechy stoją w obliczu niskiego i średniego ryzyka związanego ze stabilnością finansów publicznych. Biorąc jednak pod uwagę średnio- i długoterminową presję na wydatki, np. związaną ze starzeniem się społeczeństwa, zmianą klimatu i wyzwaniami dla modelu wzrostu gospodarczego, konieczne są dalsze reformy służące zwiększeniu konkurencyjności, wydajności i pobudzeniu zrównoważonego rozwoju. Rząd stoi przed wyzwaniami związanymi z nadawaniem priorytetów w finansach publicznych i jak najefektywniejszym wykorzystaniem wydatków, zwiększeniem efektywności systemów podatkowych i systemów zabezpieczenia społecznego, zwłaszcza na rynku pracy i w obszarze zabezpieczenia społecznego, oraz z poprawą jakości usług, w tym w dziedzinach edukacji i opieki zdrowotnej. Po stronie wydatków Czechy są jednym z niewielu państw członkowskich, w których nie ma ustalonej praktyki budżetowania

[13] Odnosi się to do sytuacji znanej w dacie granicznej prognozy Komisji z wiosny 2026 r. (4 maja 2026 r.).

[14] Ponieważ Czechy korzystają z elastyczności w ramach krajowej klauzuli wyjścia, ocena zgodności koncentruje się na tym ostatnim porównaniu.

zadaniowego ani przeglądów wydatków. Rząd zobowiązał się do priorytetowego traktowania efektywnego i przejrzystego wykorzystania funduszy publicznych, powiązanego z budżetem państwa i inwestycjami strategicznymi. Niemniej jednak obecnie nie planuje kontynuacji niedawno pilotażowo wdrożonego budżetowania zadaniowego ani przeglądów wydatków. Czechy odniosłyby korzyści z odejścia od tradycyjnej struktury budżetu opartej na nakładach na rzecz systemu zorientowanego na wyniki, który uwzględnia informacje na temat wyników w procesie podejmowania decyzji budżetowych, m.in. dzięki systematycznemu stosowaniu przeglądów wydatków i wskaźników opartych na wynikach. Wymagałoby to również solidnych ram instytucjonalnych i legislacyjnych zapewniających systematyczne odzwierciedlenie wyników przeglądów wydatków i informacji na temat wyników w procesie podejmowania decyzji budżetowych, ustalaniu priorytetów w zakresie wydatków oraz kształtowaniu polityki publicznej.

(20) Systematyczne, konkretne i terminowe angażowanie władz lokalnych i regionalnych, partnerów społecznych, społeczeństwa obywatelskiego i innych odpowiednich zainteresowanych stron pozostaje nieodzowne do zapewnienia szerokiego poczucia odpowiedzialności za pomyślne wdrażanie unijnych instrumentów finansowania, także w kontekście europejskiego semestru.

(21) Wdrażanie programów polityki spójności, które obejmują wsparcie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) oraz Funduszu Spójności (FS), przebiega w Czechach w tempie szybszym od średniego poziomu UE, zarówno pod względem wyboru projektów, jak i płatności. Ważne jest utrzymanie obecnej dynamiki, a jednocześnie zmaksymalizowanie wpływu inwestycji w terenie. Czechy podejmują już działania w ramach swoich programów polityki spójności, aby pobudzać konkurencyjność i wzrost. Konieczne jest zapewnienie szybkiej i skutecznej realizacji nowych inwestycji wskazanych przez Czechy w przeglądzie śródokresowym funduszy polityki spójności, w szczególności inwestycji związanych z pięcioma priorytetami określonymi w rozporządzeniu w sprawie przeglądu śródokresowego ([15]).

(22) Czechy mierzą się z kilkoma wyzwaniami, które dotyczą administracji publicznej, dekarbonizacji, rynku pracy, edukacji, rynków kapitałowych, innowacji i otoczenia działalności gospodarczej.

(23) Ograniczone zdolności administracji publicznej w Czechach utrudniają funkcjonowanie otoczenia działalności gospodarczej. W szczególności administracja publiczna ma trudności z pozyskiwaniem talentów, ich zatrzymywaniem i wspieraniem ich rozwoju. Na przykład wynagrodzenia w administracji publicznej spadają od prawie dziesięciu lat zarówno w ujęciu realnym, jak i w porównaniu z sektorem prywatnym. W Pradze wynagrodzenia na stanowiskach kierowniczych, IT i eksperckich są o około 46 % niższe niż w sektorze prywatnym. Stabilność stanowisk kierowniczych w administracji centralnej jest również bardzo niska – po każdej zmianie rządu wymieniano ponad 40 % formalnie apolitycznej kadry kierowniczej najwyższego szczebla. Zwolnienia często klasyfikuje się jako reorganizację, co

[15] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2025/1914 z dnia 18 września 2025 r. w sprawie zmiany rozporządzeń (UE) 2021/1058 i (UE) 2021/1056 w odniesieniu do środków szczególnych mających na celu sprostanie strategicznym wyzwaniom w kontekście przeglądu śródokresowego.

ogranicza ochronę prawną. Parlamentowi przedłożono wniosek ustawodawczy dotyczący reformy służby cywilnej. Ponieważ nie udostępniono oceny skutków, na tym etapie trudno ocenić jego konsekwencje. Problem ograniczonych zdolności administracyjnych utrzymuje się również w regionach znajdujących się w niekorzystnym położeniu (Karlovarský, Ústecký i Moravskoslezský), które mierzą się z wyzwaniami strukturalnymi związanymi z rozwojem gospodarczym i kapitałem ludzkim, co osłabia konkurencyjność i wzrost gospodarczy w regionach. Zdolności administracji publicznej można by zwiększyć na przykład dzięki lepszemu informowaniu o możliwościach zatrudnienia, skuteczniejszemu doborowi i rozwojowi kadry kierowniczej, większej elastyczności wynagrodzeń, a także wyższym płacom, zwłaszcza w przypadku stanowisk kierowniczych i eksperckich, większej ochronie prawnej urzędników służby cywilnej wyższego szczebla w administracji centralnej oraz zmniejszeniu obciążenia administracyjnego.

(24) Rozdrobnione zarządzanie gminami w Czechach i przestarzałe zasady przypisywania wpływów z podatków gminnych nie zachęcają do rozwoju gospodarczego, nie odzwierciedlają dokładnie kosztów usług świadczonych przez gminy różnej wielkości, utrudniają spójność terytorialną i prowadzą do gromadzenia znacznych, niewykorzystanych oszczędności. Czechy należą do państw OECD o najmniejszych gminach. Dotyczy to również Pragi, stolicy, która odpowiada za ponad 25 % krajowego PKB i jest podzielona na 57 gmin. Ponadto ramy prawne współpracy międzygminnej są słabo rozwinięte, co uniemożliwia gminom przekazywanie stowarzyszeniom gmin zadań w takich obszarach jak planowanie przestrzenne i transport. Gminy w Czechach mają również największe oszczędności w stosunku do PKB w UE. Oprócz rozdrobnienia źródłem tak wysokich oszczędności są zasady przypisywania wpływów z podatków (*rozpočtové určení daní*). Zgodnie z nimi zdecydowaną większość dochodów przypisuje się na podstawie liczby stałych mieszkańców. Zasady te nie tworzą jednak wystarczających zachęt do rozwoju gospodarczego (zwłaszcza budownictwa) i w sposób niedokładny odzwierciedlają rzeczywiste koszty usług świadczonych przez centra regionalne.

(25) Procesy planowania przestrzennego i wydawania pozwoleń pozostają złożone i powolne, co poważnie ogranicza otoczenie działalności gospodarczej i konkurencyjność oraz zwiększa koszty rozwoju gospodarczego i handlowego. Pośrednio podnoszą one również koszty energii (ze względu na wolniejsze tempo budowy infrastruktury energetycznej), utrudniają ludziom zamieszkanie bliżej miejsca pracy (ze względu na mniejszą przystępność cenową mieszkań) i hamują transformację cyfrową (wskutek powolnego rozwoju kluczowej infrastruktury cyfrowej). Na przykład Czechy mają jeden z najniższych w UE zasięgów sieci o bardzo dużej przepustowości i światłowodów doprowadzonych do lokalu. Zasady planowania przestrzennego są szczególnie uciążliwe w dużych miastach, gdzie aktualizacja planu urbanistycznego może trwać ponad dziesięć lat. Sytuację można poprawić na przykład przez zmianę podziału odpowiedzialności za planowanie przestrzenne między państwo a gminy oraz zróżnicowanie wymogów w zakresie planowania dla małych i dużych miejscowości. W kwestii wydawania pozwoleń na budowę poczyniono pewien postęp, w szczególności dzięki utworzeniu wyspecjalizowanego organu ds. infrastruktury publicznej oraz cyfryzacji. Nadal jednak niewiele wskazuje na to, aby pozwolenia były wydawane szybciej. Dalsza poprawa cyfryzacji, w tym interoperacyjności, oraz zdolności urzędów budowlanych i zarządzania nimi mogłaby przyspieszyć ten proces.

(26) Przystępność cenowa mieszkań jest niska i nadal się pogarsza. W ciągu ostatnich dziesięciu lat stosunek cen nieruchomości mieszkalnych do dochodów w Czechach rósł w trzecim co do wielkości tempie w UE. Przystępność cenowa mieszkań jest szczególnie niska w miastach, gdzie 11,2 % osób przeznacza na mieszkanie ponad 40 % swoich dochodów. W przypadku osób zarabiających mniej niż 60 % mediany dochodu odsetek ten wynosi 43,4 %. Dostępność mieszkań socjalnych należy do najniższych w UE, a ponad 160 000 osób doświadcza bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego. Obecne ramy opodatkowania nieruchomości mieszkalnych nie tworzą odpowiednich zachęt do zaradzenia tej sytuacji. Dochody z pobieranych okresowo podatków od nieruchomości są bardzo niskie i wynoszą 0,4 % PKB (UE: 1,8 %), a wynajem krótkoterminowy traktuje się korzystniej niż wynajem długoterminowy. Podwyższenie podatków od nieruchomości i powiązanie ich z wartościami rynkowymi, a także zniesienie preferencyjnego traktowania podatkowego wynajmu krótkoterminowego zachęciłoby do wprowadzania na rynek wynajmu długoterminowego wolnych lokali mieszkalnych i mieszkań wykorzystywanych do wynajmu krótkoterminowego oraz do gęstszej zabudowy. Popyt można by również ograniczyć przez ograniczenie możliwości odliczania od podatku dochodowego od osób fizycznych odsetek od kredytu hipotecznego. Po stronie podaży – poza lepszym planowaniem przestrzennym, sprawniejszym wydawaniem pozwoleń na budowę i skuteczniejszymi zachętami dla gmin – zasoby mieszkaniowe można by również zwiększyć dzięki większym inwestycjom sektora publicznego i sektora non-profit w budowę i renowację mieszkań.

(27) Czeskie gospodarstwa domowe mają wyższy wskaźnik oszczędności niż średnia unijna, ale znaczną część ich aktywów finansowych nadal stanowią środki pieniężne i depozyty. Jednocześnie ich bezpośrednie inwestycje w akcje i obligacje notowane na giełdzie pozostają ograniczone, podobnie jak inwestycje za pośrednictwem produktów ubezpieczeniowych i funduszy emerytalnych – są one znacznie niższe od średniej unijnej, mimo że udział środków inwestowanych za pośrednictwem funduszy inwestycyjnych jest wyższy niż wcześniej. Kierowanie prywatnych oszczędności za pośrednictwem rynków kapitałowych mogłoby odblokować dodatkowe, wartościowe finansowanie dla przedsiębiorstw i zwiększyć obecnie bardzo niski udział akcji notowanych oraz obligacji jako źródeł finansowania przedsiębiorstw.

(28) Niedawno wprowadzony długoterminowy produkt inwestycyjny cieszy się zainteresowaniem, ale może wymagać zmiany konstrukcji w celu zapewnienia jego dodatkowości względem innych długoterminowych instrumentów oszczędnościowych, takich jak fundusze emerytalne trzeciego filaru. Należy wspierać uczestnictwo w funduszach emerytalnych trzeciego filaru przez zachęcanie do wyższych składek, zwłaszcza młodszych pracowników i osób o niższych dochodach. Większy udział inwestycji kapitałowych w portfelach funduszy emerytalnych trzeciego filaru poprawiłby ich nieznaczny profil zwrotu z inwestycji i zwiększył ich atrakcyjność. Można to osiągnąć dzięki stworzeniu warunków dla bardziej zróżnicowanych długoterminowych strategii inwestycyjnych oraz jednoczesnemu przeglądowi rozwiązań regulacyjnych i domyślnych wariantów inwestycyjnych, które ograniczają ekspozycję na akcje, elastyczność inwestycyjną i odpowiednie warianty wypłaty, a zarazem zachęcają do wyboru rozwiązań z istotnym elementem renty dożywotniej. Publiczna tablica wskaźników emerytalnych porównująca zwroty z funduszy i opłaty, wraz z systemem śledzenia uprawnień emerytalnych pokazującym zgromadzone prawa emerytalne z systemów publicznych i prywatnych, zwiększyłaby przejrzystość, konkurencję i wiedzę na temat emerytur.

(29) Dostęp do finansowania pozabankowego jest ograniczony dla innowacyjnych przedsiębiorstw, ponieważ czeski ekosystem inwestycji na niepublicznym rynku kapitałowym i kapitału wysokiego ryzyka jest rozdrobniony i słabo rozwinięty, a finansowanie innowacyjnych przedsiębiorstw w dużej mierze opiera się na inwestorach zagranicznych. Zachęcanie inwestorów instytucjonalnych i detalicznych do większego udziału w akcjach notowanych i nienotowanych, kapitale wysokiego ryzyka i inwestycjach na niepublicznym rynku kapitałowym pomogłoby poszerzyć pulę długoterminowego kapitału wysokiego ryzyka dostępnego dla przedsiębiorstw. W tym kontekście dalsze działania mające zniechęcać krajowych inwestorów instytucjonalnych, takich jak ubezpieczyciele i fundusze emerytalne, do przedwczesnego wycofywania się, poprawiłyby ich zdolność do większego inwestowania w klasy aktywów o dłuższym horyzoncie inwestycyjnym.

(30) Obecne działania na rzecz zapewnienia wsparcia publicznego i przyciągnięcia inwestorów instytucjonalnych i detalicznych do inwestycji na niepublicznym rynku kapitałowym i w kapitał wysokiego ryzyka należy dalej rozszerzać przez intensywniejsze wykorzystanie instrumentów finansowych, w tym struktur funduszu funduszy i odpowiednich mechanizmów ograniczania ryzyka. Takie instrumenty mogą pomóc w uruchomieniu finansowania prywatnego na rzecz innowacyjnych przedsiębiorstw nastawionych na wzrost, a tym samym wspierać konkurencyjność i dekarbonizację gospodarki. Wymagałoby to wzmocnienia odpowiednich zdolności zarządczych Narodowego Banku Rozwoju, aby mógł on skutecznie opracowywać i wdrażać takie instrumenty.

(31) Czechy przyjęły szereg środków mających na celu poprawę ekosystemu innowacji, ale konieczne są dalsze działania, aby wykorzystać jego potencjał w zakresie badań naukowych i innowacji. Reforma planu opcji na akcje dla pracowników z 2025 r. zwiększa jego atrakcyjność dla przedsiębiorstw typu *start-up*; trwają też prace nad nową ustawą o przedsiębiorstwach typu *start-up,* której celem jest wzmocnienie ram regulacyjnych dla innowacyjnych przedsiębiorstw. Jest to konieczne, ponieważ bariery administracyjne nadal obciążają czeskie przedsiębiorstwa: 71 % z nich postrzega przepisy jako barierę dla inwestycji, a wyniki w zakresie innowacji utrzymują się poniżej średniej unijnej. Ponadto czeskie przedsiębiorstwa pozostają w tyle za średnią unijną pod względem wdrażania zaawansowanych narzędzi cyfrowych, a wskaźnik wykorzystania technologii cyfrowych przez przedsiębiorstwa pozostaje zasadniczo w stagnacji, często z powodu niedoboru umiejętności cyfrowych i ograniczeń finansowych. Nowa ustawa o badaniach, rozwoju i innowacjach (która ma obowiązywać od 2027 r.) ma na celu promowanie transferu wiedzy i umożliwienie elastycznego finansowania badań i rozwoju; zachęty instytucjonalne do komercjalizacji badań naukowych oraz powiązania między środowiskiem akademickim a przedsiębiorstwami pozostają jednak słabe. Reforma odliczeń podatkowych na badania i rozwój ma zwiększyć atrakcyjność programu, ale korzystne byłyby dalsze działania służące poprawie przewidywalności jego wdrażania, ponieważ korzysta z niego jedynie 30 % przedsiębiorstw prowadzących działalność badawczą. Potencjał badawczy dodatkowo ograniczają niższe wydatki na badania i rozwój (na poziomie 1,8 % PKB w 2024 r.) oraz ich niska efektywność, wynikająca z dużego rozdrobnienia systemów badawczych.

(32) Utrzymująca się wysoka zależność Czech od importowanych paliw kopalnych naraża gospodarkę na wstrząsy cenowe i podażowe, a tym samym zagraża jej bezpieczeństwu gospodarczemu i długoterminowej konkurencyjności. Największy i rosnący udział w zużyciu energii końcowej ma sektor transportowy, w którym energia pochodzi

głównie ze spalania paliw kopalnych. Upowszechnienie pojazdów bezemisyjnych pozostaje znacznie poniżej średniej unijnej. Reformy przyjęte w ramach REPowerEU należy uzupełnić dalszymi środkami mającymi na celu pobudzenie mobilności bezemisyjnej. Mogłoby to na przykład obejmować utrzymanie zwolnienia z opłat za winiety autostradowe dla bezemisyjnych samochodów osobowych i dostawczych, a także ustanowienie zwolnień dla bezemisyjnych pojazdów ciężkich z opłat za przejazd, aby pomóc w dekarbonizacji dużego czeskiego sektora transportu towarowego. Działania na rzecz dekarbonizacji powinny również uwzględniać ograniczoną dostępność przystępnych cenowo i łatwo dostępnych bezemisyjnych form transportu publicznego, która utrudnia mobilność i dostęp do podstawowych usług, zwłaszcza gospodarstwom domowym o niskich dochodach, i polegać na poprawie łączności regionalnej, zwiększeniu przystępności cenowej usług dla gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji oraz, w stosownych przypadkach, wspieraniu systemów transportu na żądanie. Zużycie energii w przemyśle utrzymuje się na wysokim poziomie, choć w ostatnich latach spada, co odzwierciedla poprawę efektywności i zmiany strukturalne. Aby zapewnić racjonalną pod względem kosztów ścieżkę dekarbonizacji i konkurencyjności przemysłu, konieczne są dalsze inwestycje w efektywność energetyczną i elektryfikację. Stopniowe przechodzenie czeskiego przemysłu na produkcję większej liczby zielonych technologii jest pozytywną zmianą. Paliwa kopalne pozostają dominującym źródłem wytwarzania energii elektrycznej i odpowiadają za około 40 % całkowitej produkcji globalnej w 2025 r. Ponieważ systemy ciepłownicze nadal są w dużej mierze zasilane paliwami kopalnymi, konieczne są również dalsze działania na rzecz dekarbonizacji tego sektora oraz wsparcia ogrzewania i chłodzenia z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii. Ponadto w Czechach nie wykorzystuje się w pełni podatków ekologicznych.

(33) Udział energii ze źródeł odnawialnych w koszyku energii elektrycznej w Czechach utrzymywał się na stałym poziomie 16,6 %, co w 2025 r. było drugim najniższym wynikiem w UE. Ceny energii elektrycznej pozostają w dużej mierze zależne od drogiego gazu ziemnego, który zachowuje dominującą rolę technologii wyznaczającej ceny krańcowe. Chociaż reformy w ramach REPowerEU przyczyniły się do usprawnienia procedury wydawania pozwoleń, potencjał energii wiatrowej pozostaje w dużej mierze niewykorzystany. Wyznaczenie obszarów przyspieszonego rozwoju energii ze źródeł odnawialnych, które ma nastąpić do sierpnia 2026 r. w ramach RRP, umożliwi szybszy rozwój wielkoskalowych instalacji energii odnawialnej, a tym samym przyczyni się do większej przystępności cenowej energii i mniejszej ekspozycji na ryzyka zewnętrzne. Brak długoterminowej pewności dla inwestorów w odnawialne źródła energii nadal stanowi istotną barierę strukturalną dla ich rozwoju. Uruchomienie aukcji energii elektrycznej i opracowanie umów długoterminowych na większą skalę umożliwiłoby rozwój projektów dotyczących energii ze źródeł odnawialnych na dużą skalę wykraczających poza tradycyjne systemy wsparcia, a także stworzyć możliwości dekarbonizacji sektorów energochłonnych.

(34) Ograniczona przepustowość czeskiej sieci elektroenergetycznej i potrzeba modernizacji sieci nadal utrudniają szybkie wdrażanie inwestycji w odnawialne źródła energii. Także inwestycje w sieć pozostają poniżej poziomu niezbędnego do zaspokojenia rosnących potrzeb w zakresie elektryfikacji i mobilności zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju. Utrzymują się opóźnienia we wdrażaniu dużych inwestycji w infrastrukturę sieciową, w szczególności ze względu na wąskie gardła w planowaniu przestrzennym i ograniczone zdolności administracyjne. Nadal występują również wyzwania w zakresie zarządzania siecią, takie jak kolejki do przyłączenia do sieci, niewykorzystane rezerwacje przepustowości oraz powolne

wprowadzanie inteligentnych liczników. Czechy przedsięwzięły istotne kroki ustawodawcze, aby umożliwić większą elastyczność opartą na źródłach niekopalnych, chociaż dalsze inwestycje w tym sektorze zapewniłyby większą stabilność rynku. Centrum danych dotyczących energii elektrycznej (EDC) zapewnia już funkcje dzielenia się energią, ale konieczne jest jeszcze wdrożenie końcowych etapów EDC, aby umożliwić niezależną agregację elastyczności technicznej i rynkowej. Umożliwiłoby to przejście do bardziej elastycznego sektora energetycznego, w tym rozwój i integrację nowych technologii. Reforma taryfowa, w tym wprowadzenie dynamicznego systemu taryfowego, jest również ważnym brakującym elementem, który pozwoliłby w pełni odblokować korzyści płynące z elastyczności krajowej i zapewnić skuteczne zarządzanie siecią.

(35) Czechy poczyniły postępy w zakresie poprawy efektywności energetycznej zasobów budynków mieszkalnych. Programy wsparcia renowacji przyniosły rezultaty, chociaż działania modernizacyjne koncentrowały się w dużej mierze na domach jednorodzinnych, natomiast renowacja budynków wielorodzinnych i lokali mieszkalnych gospodarstw domowych o niskich dochodach nadal postępuje powoli. Renowacja budynków publicznych pozostaje stałym wyzwaniem. W tym słabo funkcjonującym sektorze wprowadzenie innowacyjnych instrumentów finansowych może uruchomić kapitał prywatny na inwestycje w oszczędność energii.

(36) Słaba odporność na zmianę klimatu i odporność wodna są coraz większym wyzwaniem dla wydajności czeskiego przemysłu, rolnictwa i sektora energetycznego. Czechy borykają się ze słabym zarządzaniem administracyjnym i ograniczonymi zdolnościami w zakresie polityki przystosowania się do zmiany klimatu i polityki wodnej. Wdrażanie tej polityki utrudniają: systemowy niedobór zasobów ludzkich w ministerstwach i na wszystkich szczeblach sprawowania rządów, niejasny podział obowiązków między tymi szczeblami oraz brak skutecznych ram koordynacji. Ustanowienie systemu koordynacji, określenie obowiązków i wzmocnienie zdolności instytucjonalnych zapewniłoby skuteczną realizację polityki w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu we wszystkich sektorach.

(37) Czeski rynek pracy charakteryzuje się wysokim poziomem zatrudnienia, przy czym wskaźnik zatrudnienia w 2025 r. wyniósł 82,9 % (UE: 76,1 %), a stopa bezrobocia – 2,8 % (UE: 6,0 %); oba te wyniki należą do najlepszych w UE. Wskaźnik wakatów jest jednak bliski średniej unijnej. Oprócz zwiększenia mobilności pracowników nieobsadzone wakaty można byłoby zapełnić dzięki zwiększeniu zatrudnienia w niektórych grupach społecznych. Należą do nich rodzice małych dzieci, Romowie i osoby z niepełnosprawnościami. Ponadto szacuje się, że w 2024 r. zatrudnionych było 66 % aktywnych zawodowo uchodźców ukraińskich; połowa z nich zgłosiła jednak, że pracowała na stanowiskach nieodpowiadających ich kwalifikacjom. Wiąże się to m.in. ze skomplikowaną procedurą uznawania zagranicznych kwalifikacji i dużą liczbą zawodów regulowanych. W 2024 r. wskaźnik zatrudnienia Romów wyniósł około 55 % (w porównaniu z 82,3 % w populacji ogólnej), a prawie połowa młodych Romów w wieku 16–29 lat nie pracuje, nie kształci się ani nie szkoli (w porównaniu z 8,6 % na szczeblu krajowym), co osłabia włączenie społeczne.

(38) System podatkowy i system zabezpieczenia społecznego nadal zniechęcają rodziców, w szczególności matki, do powrotu do pracy. Chociaż wskaźnik zatrudnienia kobiet w 2025 r. wyniósł 77,5 % (UE: 71,3 %), luka w zatrudnieniu między kobietami a mężczyznami w grupie wiekowej 25–34 lata w tym samym roku wyniosła 32,8 punktu procentowego i należała do najwyższych w UE. W 2024 r. luka płacowa między kobietami a mężczyznami wynosiła 18,5 % (UE: 11,1 %), do czego

przyczyniają się m.in. długie urlopy rodzicielskie. Opodatkowanie dochodów w przypadku drugiego żywiciela rodziny było wyższe od średniej unijnej w 2025 r. i przekraczało klin podatkowy dla osób niebędących w związkach i zarabiających tyle samo. Ulgi podatkowe dla niepracujących małżonków oraz struktura świadczeń rodzinnych zniechęcają rodziców, zwłaszcza matki, do pracy. Jeżeli chodzi o dostępność usług opieki nad dziećmi, w 2025 r. opieką nad dziećmi było objętych tylko 7,9 % dzieci w wieku poniżej trzech lat; wynik ten oznacza poprawę o 3,5 punktu procentowego w porównaniu z 2023 r., ale nadal pozostaje znacznie poniżej średniej unijnej wynoszącej 40,5 %. Wynika to zarówno ze zmniejszenia liczby dzieci, jak i ze zwiększenia zdolności w zakresie opieki, choć w niektórych regionach nadal potrzebne jest dalsze zwiększenie tych zdolności (a także lepsze modelowanie popytu). Słabo rozwinięte pozostają również zdolności w zakresie usług środowiskowej i domowej opieki długoterminowej, co zmniejsza zatrudnienie wśród opiekunów, zazwyczaj kobiet, a zarazem stwarza dodatkowe trudności w organizacji opieki, w tym opieki zdrowotnej. Inwestycje publiczne w stacjonarną opiekę długoterminową są w Czechach o 14 % wyższe niż w UE, natomiast inwestycje w usługi świadczone w domu są o 20,5 % niższe niż w UE, co wskazuje na potrzebę znalezienia bardziej zrównoważonej struktury inwestycji publicznych w opiekę długoterminową w kontekście szybko starzejącego się społeczeństwa. System opieki zdrowotnej nadal w nadmiernym stopniu opiera się na usługach szpitalnych, z dużą liczbą łóżek, niskim wskaźnikiem obłożenia i możliwymi do uniknięcia przyjęciami, co wskazuje na nieefektywność oraz niewystarczającą koordynację z opieką podstawową i środowiskową.

(39) System podatkowy i system zabezpieczenia społecznego nadal stanowią duże obciążenie dla osób o niskich dochodach, ponieważ wysokie składki niepodlegające odliczeniu oraz zmniejszanie świadczeń wraz ze wzrostem zarobków osłabiają zachęty finansowe do pracy. W przypadku pracowników stanu wolnego otrzymujących 50 % średnich zarobków klin podatkowy w Czechach jest jednym z najwyższych, co zniechęca do formalnego zatrudnienia i sprzyja szarej strefie gospodarki oraz ubóstwu pracujących. Dostosowanie opodatkowania pracy mogłoby zmniejszyć to obciążenie i zachęcić więcej osób do standardowego zatrudnienia. W Czechach odnotowuje się ponadto wysoki odsetek osób samozatrudnionych (13 %, UE: 9 %), które podlegają znacznie niższemu opodatkowaniu niż pracownicy etatowi. Obecny system umożliwia osobom samozatrudnionym odliczanie 40–80 % dochodów jako kosztów prowadzenia działalności gospodarczej albo, w przypadku osób zarabiających mniej niż 2 mln CZK rocznie, wybór podatku ryczałtowego. Podatek ten jest znacznie niższy niż podatek, który płaciłby tradycyjny pracownik uzyskujący podobny dochód, a osoby samozatrudnione o wysokich dochodach płacą jedynie jedną czwartą podatku, który zapłaciłby porównywalny pracownik etatowy. W marcu 2026 r. wycofano niedawną reformę mającą na celu podniesienie stawek zryczałtowanych, przez co minimalna podstawa wymiaru składki emerytalnej pozostała na poziomie 35 % średniego wynagrodzenia. Zniesienie zwolnień dla osób o wysokich dochodach mogłoby zwiększyć sprawiedliwość i ograniczyć zakłócenia na rynku pracy.

(40) Biorąc pod uwagę kluczową rolę kapitału ludzkiego w zwiększaniu konkurencyjności i strategicznej autonomii Unii, w 2026 r. Rada zaleciła państwom członkowskim podjęcie pilnych działań w celu sprostania wyzwaniom strukturalnym związanym z kapitałem ludzkim w dziedzinie umiejętności i edukacji, które szkodzą konkurencyjności. Zalecenia krajowe na 2026 r. skierowane do Czech mogą przyczynić się do wdrożenia zalecenia Rady w sprawie kapitału ludzkiego w Unii.

(41) Stosunkowo niski udział w szkolnictwie wyższym i niski poziom wykształcenia pogłębiają niedobór pracowników z odpowiednimi umiejętnościami, zwłaszcza w regionach słabiej rozwiniętych. Odsetek osób w wieku 25–34 lata z wykształceniem wyższym pozostaje jednym z najniższych w UE (36 %, UE: 45 % w 2025 r.), czyli znacznie poniżej unijnej wartości docelowej wynoszącej 45 %. Całkowita liczba osób podejmujących studia wyższe pozostaje niska pomimo nieznacznego wzrostu w latach 2020–2023, a wskaźniki wczesnego przerywania nauki utrzymują się na wysokim poziomie, w szczególności w dziedzinie technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT), rolnictwa i usług. Brak wystarczającego wsparcia finansowego i poradnictwa zawodowego dla studentów oraz niedopasowanie programów studiów do ich oczekiwań są jednymi z czynników przyczyniających się do wysokich wskaźników wczesnego przerywania nauki w czeskich instytucjach szkolnictwa wyższego. Jednym z kluczowych wyzwań pozostają również przystępne cenowo mieszkania. Niewystarczające wsparcie dla studentów, w tym studentów z niepełnosprawnościami, ogranicza ich dostęp do szkolnictwa wyższego, uczestnictwo w nim i pomyślne ukończenie studiów wyższych.

(42) Udział osób kształcących się na kierunkach STEM pozostaje nieco niższy niż średnia unijna, co wskazuje na utrzymujące się wyzwania strukturalne. W 2023 r. w dziedzinach nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki (STEM) dyplom ukończenia studiów uzyskało jedynie 11,8 kobiety na 1 000 osób w wieku 20–29 lat, czyli mniej niż średnia unijna wynosząca 15. Tendencja ta przyczynia się do niedoboru wykwalifikowanej siły roboczej w sektorach o wysokim popycie, grozi ograniczeniem zdolności innowacyjnych i badawczych oraz odzwierciedla szersze wyzwania związane z udziałem studentów w kształceniu i utrzymaniem ich w systemie, w tym z ograniczonym poradnictwem zachęcającym do wyboru dziedzin STEM.

(43) Czechy borykają się z ograniczeniami w szkolnictwie średnim, w szczególności z niewystarczającymi możliwościami szkół średnich ogólnokształcących i z ograniczoną elastycznością w zakresie przechodzenia uczniów między kształceniem ogólnym a specjalistycznym, co ogranicza ich możliwości pomyślnego przejścia do szkolnictwa wyższego. Pomimo rosnącego zainteresowania ścieżkami kształcenia ogólnego podaż nie nadąża za popytem. Chociaż znaczna część osób objętych kształceniem i szkoleniem zawodowym (VET) może ubiegać się o przyjęcie do szkolnictwa wyższego, ich wskaźniki powodzenia są niższe niż w przypadku osób uczących się w ramach kształcenia ogólnego, co przyczynia się do niezmiennie niskiego odsetka osób z wykształceniem wyższym. Wyzwania te potęguje niedobór wykwalifikowanych nauczycieli, zwłaszcza w dziedzinach, na które jest duże zapotrzebowanie, takich jak STEM, oraz w niektórych regionach, co grozi pogorszeniem jakości kształcenia.

(44) Na wyniki w nauce w Czechach silnie wpływa pochodzenie społeczno-ekonomiczne, a luka wyników między uczniami z grup znajdujących się w korzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej a uczniami znajdującymi się w niekorzystnej sytuacji należy do największych w UE. W badaniu PISA z 2022 r. luka w wynikach z matematyki była piątą co do wielkości w UE. Do takich wyników przyczyniają się wczesne różnicowanie ścieżek kształcenia, różnice między typami szkół i segregacja dzieci romskich, a także utrzymujące się nierówności regionalne w dostępie do edukacji. Chociaż wprowadzono środki służące rozwiązaniu tych problemów, w tym program wsparcia dla szkół o wysokim odsetku uczniów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, potrzebne są dalsze działania. Dalsze ulepszenia mogłyby obejmować lepsze

wsparcie dla nauczycieli i członków kadry kierowniczej szkół przy wprowadzaniu zmienionych programów nauczania i przy zmniejszaniu obciążeń administracyjnych mniejszych szkół,

NINIEJSZYM ZALECA Czechom podjęcie w latach 2026 i 2027 działań mających na celu:

1. Dalsze przestrzeganie maksymalnych stóp wzrostu wydatków netto, zaleconych przez Radę 21 stycznia 2025 r., przy jednoczesnym wykorzystaniu, w ramach krajowej klauzuli wyjścia, elastyczności zwiększonych wydatków na obronę. Zwiększenie wydatków na obronę i gotowości obronnej, a jednocześnie zapewnienie efektywności wydatków i stopniowe dostosowywanie budżetu w celu utrzymania strukturalnie wyższych wydatków na obronę. Zapewnienie, aby wszelkie środki wprowadzane w celu złagodzenia skutków wzrostu cen energii miały charakter tymczasowy, były ukierunkowane na ochronę gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji lub zaspokojenie potrzeb przedsiębiorstw energochłonnych oraz utrzymywały zachęty do oszczędzania energii, a jednocześnie zapewnienie, aby koszty fiskalne tych środków były zgodne z zobowiązaniami wynikającymi z ram fiskalnych UE. Zwiększenie zachęt dla pracowników starszych do kontynuowania pracy. Poprawę efektywności wydatków publicznych, w szczególności dzięki systematycznemu wykorzystywaniu przeglądów wydatków i wskaźników opartych na wynikach.

2. Zapewnienie ciągłości reform i inwestycji realizowanych w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. Utrzymanie tempa realizacji projektów w ramach programów polityki spójności, w stosownych przypadkach w oparciu o realokację środków na priorytety strategiczne i elastyczność w śródokresowym przeglądzie ram polityki spójności.

3. Wzmocnienie zdolności administracji publicznej –zarówno w instytucjach rządowych na szczeblu centralnym, jak i w regionach znajdujących się w niekorzystnym położeniu – do przyciągania i zatrzymywania talentów oraz rozwijania umiejętności. Zwiększenie efektywności inwestycji publicznych i administracji przez uproszczenie współpracy między administracjami gminnymi i tworzenie zachęt do takiej współpracy oraz przez reformę zasad przypisywania wpływów z podatków gminom. Uproszczenie planowania przestrzennego oraz poprawę cyfryzacji i zdolności urzędów budowlanych oraz zarządzania nimi. Zwiększenie podaży mieszkań przystępnych cenowo i socjalnych przez rozszerzenie roli sektora publicznego i sektora non-profit oraz zachęcanie do bardziej efektywnego wykorzystania istniejących zasobów mieszkaniowych dzięki reformom podatku od nieruchomości i podatku dochodowego.

4. Wzmocnienie rynków kapitałowych, dostępu przedsiębiorstw do finansowania pozabankowego oraz warunków oszczędzania, inwestycji i innowacji przez promowanie inwestycji gospodarstw domowych na rynkach kapitałowych oraz poprawę konstrukcji długoterminowych produktów oszczędnościowych i funduszy emerytalnych trzeciego filaru. Zachęcanie inwestorów instytucjonalnych do udziału w akcjach notowanych i nienotowanych, a także w kapitale wysokiego ryzyka i inwestycjach na niepublicznym rynku kapitałowym. Zwiększenie wykorzystania instrumentów finansowych, m.in. przez wzmocnienie zdolności Narodowego Banku Rozwoju do uruchamiania finansowania prywatnego. Pobudzenie innowacji i poprawa otoczenia działalności gospodarczej przez wzmocnienie ram regulacyjnych dla przedsiębiorstw typu *start-up*, ograniczenie rozdrobnienia systemu badawczego i przyspieszenie wdrażania technologii, w tym dzięki transferowi

technologii ze środowiska akademickiego i skutecznemu wykorzystaniu korzyści podatkowych w zakresie badań i rozwoju.

5. Zmniejszenie zależności od paliw kopalnych, w szczególności w obszarach transportu drogowego, przemysłu, ogrzewania i produkcji energii elektrycznej. Zapewnienie dalszych zachęt do wprowadzania mocy wytwórczych energii ze źródeł odnawialnych na dużą skalę, w szczególności energii wiatrowej. Modernizację i rozbudowę sieci elektroenergetycznych, zwiększenie elastyczności wolnej od paliw kopalnych, zapewnienie wdrożenia wszystkich funkcji centrum przetwarzania danych dotyczących energii elektrycznej oraz umożliwienie elektryfikacji transportu i procesów przemysłowych. Przyjęcie środków służących ograniczeniu zużycia energii i intensywności emisji dwutlenku węgla w sektorze budynków, w szczególności publicznych zasobów budowlanych. Ulepszenie zarządzania odpornością na zmianę klimatu i koordynacji w tym zakresie na wszystkich szczeblach sprawowania rządów.

6. Zwiększenie uczestnictwa w rynku pracy grup niedostatecznie reprezentowanych i uproszczenie uznawania zagranicznych kwalifikacji. Ograniczenie czynników zniechęcających rodziców do powrotu do pracy oraz poprawę podaży usług opieki nad dziećmi i opieki długoterminowej, aby zachęcić większą liczbę kobiet do wejścia na rynek pracy. Zmniejszenie obciążeń podatkowych pracowników o niskich dochodach oraz zwolnień dla osób samozatrudnionych o wysokich dochodach. Poprawę umiejętności i wzmocnienie efektów edukacji przez zwiększenie uczestnictwa, ograniczanie wskaźnika wczesnego przerywania nauki i zapewnienie większego wsparcia studentom szkolnictwa wyższego, a także zapewnienie większego wsparcia szkołom i uczniom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji w szkolnictwie podstawowym i średnim. Zwiększenie liczby studentów i absolwentów w dziedzinach STEM, w szczególności kobiet. Zwiększenie dostępu do kształcenia średniego ogólnego, umożliwienie uczniom przejścia między kształceniem ogólnym a zawodowym oraz rozwiązanie problemu niedoboru nauczycieli.

Sporządzono w Brukseli dnia […] r.

W imieniu Rady
Przewodniczący